

ŁACINA JAKO JĘZYK ELIT

Koncepcja i redakcja naukowa
Jerzy Axer

Warszawa 2004

SPIS RZECZY

Jerzy Axer	
Łacina jako język elit. Uwagi wstępne	7
Latin as the language of the elites. Introductory remarks	15

Część I. RESPUBLICA POLONORUM

Jerzy Axer	
Sytuacja metodologiczna w badaniach nad źródłami łacińskojęzycznymi okresu nowożytnego	25
Urszula Augustyniak	
Polska i łacińska terminologia ustrojowa w publicystyce politycznej epoki Wazów	33
Aneksy I–IV	57
Marek A. Janicki	
Wolność i równość w języku prawno–politycznym oraz ideologii szlachty polskiej (od XIV do początku XVII wieku)	73
Ewa J. Głębicka	
Pojęcia <i>populus</i> i <i>libertas</i> w politycznych traktatach Andrzeja Maksymiliana Fredry	109
Witold Szczuczko	
Łacina szlachty Prus Królewskich w XVI i XVII wieku	121
Witold Szczuczko	
Łacina w Kancelarii Rady Miasta Gdańska	131
Jolanta Choińska–Mika	
Łacina mazowieckiej elity politycznej w dobie Wazów	139
Jerzy Axer	
Łacina jako drugi język narodu szlacheckiego Rzeczypospolitej	151
Anna Axerowa	
Próba klasyfikacji wtretów łacińskojęzycznych w staropolskich tekstach dwujęzycznych	157
Jerzy Axer, Anna Axerowa	
Lektura tekstu dwujęzycznego. Przykłady (mowa Hieronima Radziejowskiego, korespondencja Bogusława Radziwiłła, listy Jana Kochanowskiego)	161

Anna Skolimowska	
Przysłowia i wyrażenia przysłowiowe w łacińskich listach Jana Dantyszka z roku 1537	177
Anna Skolimowska, Marek Kunicki–Goldfinger	
Łacina w polskojęzycznych diariuszach podróży	189
Joanna Partyka	
Łacina w sylwach szlacheckich (Rekonesans)	221
Aneks	235
Ewa J. Głębicka	
Osiemnastowieczne przekłady z języka polskiego na łacinę	237
Barbara Milewska–Ważyńska	
Inskrypcja w Rotundzie Pałacu na Wodzie w Łazienkach — dzieje i funkcja.....	245
Jerzy Axer	
Stanisław August jako Oktawian August. Funkcja inskrypcji łacińskich w programie politycznym króla	251
Dokumentacja fotograficzna	[po s. 256]

Część II. MIĘDZY *SLAVIA LATINA* A *SLAVIA ORTHODOXA*

Jerzy Axer	
Neolatynistyka i tożsamość narodowa — przypadek Europy Środkowowschodniej	261
Natalia Jakowenko	
Jaką wojnę opisuje Szymon Pekalides w poemacie <i>De bello Ostrogiano</i> (1600).....	271
Jūratė Kiaupienė	
Naród polityczny Wielkiego Księstwa Litewskiego w XVI wieku: pojęcie ojczyzny.....	295
Jerzy Axer	
Wielogłosowe przesłanie <i>Pieśni o żubrze</i> Mikołaja Hussowskiego	319
Hieronim Grała	
Łacina jako język wrogich elit — spojrzenie z Moskwy	329
Michail W. Dmitriew	
Łacina jako medium wpływów zachodnich w kulturach wschodniosłowiańskich XVI i XVII wieku	343
Joanna Rapacka	
Funkcje łaciny w regionalnych i ogólnonarodowych systemach kultury chorwackiej	375

Część III. KONTAKTY DYPLMATYCZNE ZE ŚWIATEM NIEŁACIŃSKIM

Dariusz Kołodziejczyk	
Łacina w dyplomacji islamskiej: Imperium Osmańskie	395
Dariusz Kołodziejczyk	
Łacina traktatów polsko-tureckich jako element gry politycznej.....	399

Rafał Jawórski	
Miejsce łaciny w polsko–mołdawskich kontaktach dyplomatycznych u schyłku XIV i w XV wieku.....	413

Hieronim Grala	
Łacina jako język dyplomacji: <i>casus</i> wczesnonowożytnej Moskwy	421

Aneks do części III: KONTAKTY DYPLMATYCZNE RZECZYPOSPOLITEJ Z HISZPANIĄ

Ryszard Skowron	
Łacina w dokumentach i korespondencji dyplomatycznej polsko–hiszpańskiej w latach 1572–1668	431

Jan Kieniewicz	
„Rzeczpospolita Łacina” (Na marginesie polsko–hiszpańskiego <i>Corpus Diplomaticum</i>)	443

Część IV. KONTEKST: ROLA ŁACINY W KULTURZE ZACHODU

Françoise Waquet	
Łacina — wyznacznik statusu społecznego	449

Françoise Waquet	
Łacina — język powszechnej komunikacji?	461

Jerzy Axer	
Aneks na pół serio: <i>Sąd nad łaciną</i>	475

Indeks osób.....	479
------------------	-----

Nota o autorach	503
-----------------------	-----

Nota bibliograficzna.....	505
---------------------------	-----

Forum Dyskusyjne.....	507
-----------------------	-----

CONTENTS

Jerzy Axer	
Latin as the language of the elites. Introductory remarks	
[Polish version]	7
[English version]	15

Part I. RESPUBLICA POLONORUM

Jerzy Axer	
The methodological situation in studies of Latin sources of the modern period	25
Urszula Augustyniak	
Polish and Latin terminology in the political writings of the Vasa period	33
Appendices I–IV	57
Marek A. Janicki	
Freedom and equality in the legal and political language and the ideology of the Polish nobility (from the 14th to the start of the 17th century)	73
Ewa J. Głębicka	
The concepts of <i>populus</i> and <i>libertas</i> in the political treatises of Andrzej Maksymilian Fredro	109
Witold Szczuczko	
The Latin of the nobility of Royal Prussia in the 16th–17th centuries	121
Witold Szczuczko	
Latin in the Gdańsk City Council Registry	131
Jolanta Choińska–Mika	
The Latin of the Mazovian political elite in the Vasa period	139
Jerzy Axer	
Latin as the second language of the noblemen's nation in the First Republic of Poland ...	151
Anna Axerowa	
An attempt at classifying Latin interjections in bilingual Old–Polish texts	157
Jerzy Axer, Anna Axerowa	
Reading a bilingual text. Examples (Hieronim Radziejowski's oration, Bogusław Radziwiłł's correspondence, Jan Kochanowski's letters)	161

Anna Skólimowska	
Proverbs and proverbial phrases in the Latin letters of Ioannes Dantiscus from 1537	177
Anna Skolimowska, Marek Kunicki–Goldfinger	
Latin in Polish–language travel journals	189
Joanna Partyka	
Latin in noblemen's <i>silvae rerum</i> . A reconnaissance	221
Appendix	235
Ewa J. Głębicka	
18th-century translations from Polish into Latin	237
Barbara Milewska–Ważbińska	
The inscription in the Rotunda of the Palace on the Water in Łazienki Park — its history and function	245
Jerzy Axer	
Stanisław August in the role of Octavian Augustus. The function of Latin inscriptions in the king's political program	251
Photographic documentation	[after p. 256]

Part II. BETWEEN SLAVIA LATINA AND SLAVIA ORTHODOXA

Jerzy Axer	
Neo–Latin studies and national identity — the case of Central–Eastern Europe	261
Natalia Jakowenko	
Which war Simon Pecalides describes in the poem <i>De bello Ostrogiano</i> (1600)	271
Jūratė Kiaupienė	
The political nation of the Great Duchy of Lithuania in the 16th century — the concept of homeland	295
Jerzy Axer	
The polyphonic message of Nicolaus Hussovianus' <i>Song About the Bison</i>	319
Hieronim Grala	
Latin as the language of the enemy elites — a look from Moscow	329
Mikhail V. Dmitrev	
Latin as a medium of Western influences in the Eastern Slavic culture of the 16th–17th centuries	343
Joanna Rapacka	
The functions of Latin in the regional and nationwide systems of Croatian culture	375

Part III. DIPLOMATIC CONTACTS WITH THE NON–LATIN WORLD

Dariusz Kołodziejczyk	
Latin in Islamic diplomacy: the Ottoman Empire	395

Dariusz Kołodziejczyk	
Latin in the Polish–Turkish treaties as an element of political games.....	399
Rafał Jaworski	
The place of Latin in Polish–Moldovan diplomatic contacts (late 14th to 15th century).....	413
Hieronim Grala	
Latin as the language of diplomacy: the case of early–modern Moscow	421
Appendix to part III: THE REPUBLIC'S DIPLOMATIC CONTACTS WITH SPAIN	
Ryszard Skowron	
Latin in Polish–Spanish diplomatic documents and correspondence (1572–1668)	431
Jan Kieniewicz	
Latin in the Polish–Spanish Corpus Diplomaticum	443
Part IV. CONTEXT: THE ROLE OF LATIN IN THE CULTURE OF THE WEST	
Françoise Waquet	
Latin — a determinant of social status	449
Françoise Waquet	
Latin — the language of universal communication?.....	461
Jerzy Axer	
Half–serious appendix: Latin on trial	475
Index of persons	479
About the authors	503
Bibliographic note.....	505
Discussion Forum.....	507